

Peeglike, peeglike sein peal, milline on kõige kaunim keel ilma peal? Sellele küsimusele pole lihtsat vastust ja kõigil on oma lemmikud. 1934. aastal Pariisis toimunud keelte kauniduse võistlusel aga sai ukraina keel prantsuse ja pärsia keele järel kolmanda koha. Uuematest sellistest võistlustest ma kuulnud ei ole!

liri keeles ei ole sõnu „jah“ ja „ei“. Küsimustele vastates kasutatakse tegusõnu. Nii et kui küsitakse „Kas nad müüsid maja ära?“, vastatakse sellele „(Nad) müüsid“ või „(Nad) ei müünud“. Või iiri keeles: „Ar dhíol siad an teach? Dhíol. Níor dhíol!“ liri keeles pole sõnu „jah“ ja „ei“, kuid neil on palju teisi erilisi sõnu, nagu ka järgmisel lehel oleval keelel.

Hispaania keeles on ütlus „¡el mundo es un pañuelo!“ (maailm on taskurätik), mis väljendab üllatust, kui kohtame kedagi ootamatult ja ootamatus kohas, sest see näitab, et maailm on arvatust palju väiksem. Ja kas selles ei seisnugi teiste keelte ja kultuuridega tutvumise mõte? Hispaania keel on kahtlemata maailmakeel, sest see on riigikeel 20 riigis – ¡Olé!“

Letseburgi keele kirjalik vorm on üsna noor. Traditsiooniliselt selles keeles ei kirjutatud, nii et ametlikud reeglid letseburgi keele õigekirja ja grammatika kohta loodi Luksemburgi valitsuse poolt alles umbes 40 aastat tagasi, 1984. aastal. Aga kas viipekeeli saab kirja panna? Seda saad teada järgmisel lehel.

Roma keelt anti pikka aega põlvkondade vahel edasi vaid suuliselt, nii et roma keelel ei ole selget kirjanormi. Roma keele variantide puhul kasutatakse nende kirjutamiseks tähestikke, mida kasutavad nende kogukondi ümbritsevad ühiskonnad. Täna aga on roma keeles võimalik lugeda poliitilisi tekste, uudiseid ja isegi Shakespeare'i!

Friisi keel on ilmselt kõigest elavatest keeltest inglise keelele kõige sarnasem. „De sinne is waarm en it ljocht fan de sinneskyn fielt noflik mei de sêfte wyn“. Kas said aru? Inglise keeles oleks see: „The sun is warm and the light from the sun-shining feels good with the soft wind“ („Päike on soe ja päikesevalgus on sooja tuulega mõnus“).

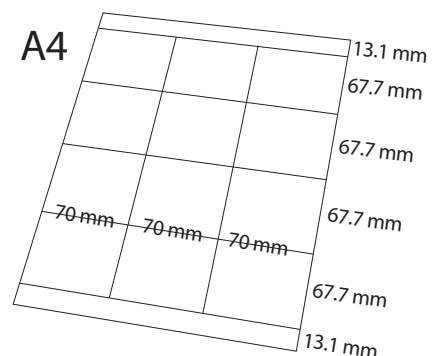
Hollandi keeles on üks väga eriline sõna: „gezellig“. See on üks levinuim hollandikeelne sõna ja sõltuvalt kontekstist võib see tähendada hubast tunnet, lõbusat või toredat õhkkonda. See võib viidata ka kuuluvustundele, lähedastega veedetud ajale või pika aja järel sõbraga kohtumisele. Näiteks: „Veetsime gezellige õhtu, mängisime mängu ja lõbutsesime...“

Kui soovid katalaani keeles öelda, et su sünnipäevapeole tuli vaid paar sõpra (mida loodetavasti sinuga kunagi ei juhtu), võid lihtsalt öelda „quatre gats“ ehk „neli kassi“ ja kõik on selge. Aga enne, kui kurdad kehva peo üle, ütle „Gràcies!“ (Aitäh!) neile neljale kassile, kes kohale tulid!

„Der er ingen ko på isen“ tähendab taani keeles „Jäl ei ole lehma“, kuid selle tegelik mõte on, et probleemi ei ole. Nii et kui jääd ühtegi lehma näha ei ole, peaks kõik korras olema. Oled ilmselt juba märganud, et paljudes keeltes on väljendeid loomade nimedega!

Tähestiku võõrkeelne nimi „alfabeet“ pärineb kreeka tähestiku kahest esimesest tähest: „alfa“ ja „beeta“. Praegu kirjutavad kreeklased vasakult paremale nagu kirjutatakse teisi Euroopa keeli, kuid see ei ole alati nii olnud. Algselt kirjutasi nad paremalt vasakule või isegi muutsid eri ridadel teksti suunda. Järgmisel lehel tutvustan sulle kreeklaste naabrite kummalist kommet...

Soome keel on üks väheseid riigikeeli Euroopas, mis ei ole indoeuroopa keel. See kuulub samasse perekonda eesti ja ungari keelega. Soome keeles saab pikka mõtet vaid ühe sõnaga väljendada. Näiteks istun on „Ma istun“, istahaisin on „Ma istuksin mõneks ajaks“, istahdan on „Ma istun mõneks ajaks“ ja istahaisinkohan on „Ma mõtlen, kas ma peaksin mõneks ajaks istuma“.

**Tere! Mina olen Lara! Tule avasta koos minuga põneval retkel Euroopa ilusaid keeli! Teekonna algus on „krasavik“... Oot, mis koht see on? „Krasavik“ (aprill) on kõige ilusam kuu Valgevenes ja seetõttu on sealsed inimesed talle nimeks pannud „ilus“. Kel-
lele ei meeldiks kevad?**

Pitsa, pasta ja juustu riigis ei ole üllatav, et keegi on „abbiocco“. Täpset vastet sellele sõnale ei ole, kuid „abbiocco“ viitab tundele, mis tekib pärast suure kõhutäie söömist. Järgmiselt lehelt leiad veel ühe omapärase toiduga seotud sõna...

Lätlastele meeldib laulda! Dainad on läti rahvalaulud, millesse on kätketud lätlaste iidsed teadmised. Need laulud loodi enam kui tuhat aastat tagasi ja nad on osa pidupäevadest (nt suvistest pidustustest, mida näed juuresoleval pildil), töötegemisest ja elutarkusest, mida talletati lauludes. Kokku on neid laule üle 1,2 miljoni!

Rääkijate arvult on malta keel kõige väiksem Euroopa Liidu ametlik keel. See on kõlalt sarnane foiniikia keelele, mida Vahemere kallastel räägiti 3000 aastat tagasi. Malta keel on ainus keel Euroopas, mis kuulub afroaasia keelte perekonda ja ka ainus keel selles perekonnas, mis kasutab ladina tähestikku. Järgmisel lehel kohtame veel üht üsna omamoodi keelt...

Meie, eestlased, armastame täishäälikuid! Täishäälikutel on eesti keeles teiste Euroopa keeltega võrreldes väga suur roll. Näiteks on meil palju selliseid sõnu, nagu „jääär“, „tööö“ või „õueiaääre“! Järgmisena kohtume aga keelega, milles saab terve lause vaid täishäälikutest kokku panna...

Kui sulle täishäälikud ei meeldi, võib sulle sobida tšehhi keel! Tšehhi keelele meeldivad hoopis kaashäälikud. Paljud sõnad koosnevad ainult kaashäälikutest, nt krk (kael), prst (sõrm) ja smrk (kuusk). Proovi öelda „Chrt pln skvrn zdrhl z Brd“, mis tähendab „Täpiline hurdakoer põgenes Brdy mägedest“. Ühele Tšehhi naabrile meeldivad samuti kaashäälikud – kas oskad arvata, kellele?

Rahvusvahelist viiplemit läheb sageli vaja eri riikidest pärit viipekeele kasutajatel, kui neil ei ole ühist keelt. Nagu nimest võib järeldada, on tegemist rahvusvahelise keelega. Seda saab kirja panna mitmeli viisil. Näiteks tähistavad teatud sümbolid viibete käekujusid ja liigutusi, aga ka miimikat. Kuivõrd oleme nii palju tähestikest rääkinud...

Leedu keel on üks vanimaid keeli, mida maailmas kõneldakse. Leedu keeles on isegi sõnu, mis sarnanevad vanale sanskriti keelele, nagu „vyras“ (mees), „šuo“ (koer), „avis“ (lammas). See tähendab, et leedulased võivad mõned sõnad ära tunda, kui kuulevad seda india keelt. Mul hakkab kõht tühjaks minema, otsin midagi süüa...

Kui albaanlased raputavad pead küljelt küljele, et tähenda see eitust, vaid hoopiski „jah, olen nõus, ma kuulan“. Samuti ei tähenda pea üles-alla liigutamine jaatust. See tähendab hoopis „vabandust, kahjuks mitte“ ja seda kasutatakse halbade uudiste korral. Nii et ole Albaanias pearaputamise eriti ettevaatlik – võid kogemata millegi soovimatuga nõustuda!

Galeegi keeles on 60 kuni 100 sõna, mis viitavad eri tüüpi vihmale. Kui oled Galiciat külastanud, tead sa, miks see nii on! Näiteks „bubuña“ viitab vihmale, mis kõlab nagu väike laps, „torbón“ äikesevihmale ja müristamisele ning „ballón“ tugevatele, aga lühikestele sadudele, mis kestavad mitu päeva.

Kas teadsid, et prantsuse keeles öeldakse arve 70–99 hoopis teisiti? Näiteks 75 on „60 pluss 15“. Et öelda 80, ütleksid sa hoopis „4 korda 20“! 96 on „4 korda 20 pluss 16“. Prantsuse keele kõnelejad peavad matemaatikas tugevad olema! Prantsuse keelt peetakse ka üheks kõige ilusamaks keeleks koos... kas oskad arvata, millise keelega?

Rootsi keeles on suurepärase sõna, millega tähistada tasakaaluolekut ja öelda „ei liiga vähe, ei liiga palju... just parasjagu“ ja see on „lagom“. Nii et rootsi keeles saad kenasti öelda, et oled lagom söönud! Erilistest sõnadest oleme juba rääkinud, kuid vaatame ka erilisi väljendeid...

Serbia keel on üks väheseid Euroopa keeli, mis kasutab nii ladina tähestikku kui ka kirillitsat. Serbia keele kasutajad saavad mõlemaga võrdselt hästi hakkama. Slaavi keelte seas on serbia keelel üks kõige väiksem tähestik: selles on vaid 30 tähte. Rääkides tähestikest... Järgmisena näitansulle keelt, mida kirjutatakse väga omapärasel moel...

Sageli väljendame emotsioone lühikeste väljendite või sõnadega, millel ei ole kindlat tähendust. Makedoonia keel teeb seda väga lähedal viisil: sõnaga „Lele“! „Lele“ tähendab nii „Jumal küll!“ kui ka „Ohhoo!“ ja sa võid kasutada nii mitut „lele-d“ kui sa soovid. Nii et võiksid öelda „Lele lele lele! Küll on ilus koer!“ Järgmisel lehel on aga keel, millel ei ole sõnu „jah“ ja „ei“.

Rumeenia keelele meeldivad samuti täishäälikud. Rumeenia keeles saab lausa terve lause ainult täishäälikutest moodustada: „Oaia aia e a ei, eu i-o iau“, mis tähendab „See lammas on tema oma, ma võtan selle“. Kuid on ka keeli, mis täishäälikuid lausa väldivad...

Sloveeni keeles on 2 inimest väga tähtsad! Sloveeni keeles on ainsuse vorm (1 inimene) ja mitmuse vorm (mitu inimest), kuid ka eraldi vorm 2 inimese jaoks! Nii et selle asemel, et öelda „mina ja sina“, võiksid sa öelda „midva“ (meie kaks meest või üks mees ja üks naine) või „midve/medve“ (meie kaks naist). Numbritest rääkides... järgmisena kohtume keelega, millel on huvitav viis arve loendada...

Norra keeles on palju sõnu, millel on olnud hiiglaslik mõju palju suurematele keeltele. Kes ei oleks kuulnud trollidest? Kui trollid sind hirmutavad (mind ka!), mõtle hoopis ilusatest Norra fjordidest ja kui see sinus juba reisiiha tekitab, innustavad sind ehk veelgi viikingid, kes samuti Norrast pärit olid ja palju rändasid.

Enamasti kuuluvad keeled perekondadesse ja jagavad üksteisega mitmeid tunnuseid, kuid baski keel on küll üksiklaps... Seda peetakse üheks vanimaks Euroopa keeleks ja tema päritolu on teadmata. Nii et kui soovid liituda erilise klubiga ja olla „euskalduna“ (baski keele kõneleja), proovi seda keelt õppida!

Saksa keel on üks keel, millel on väga pikad sõnad. Millegi kirjeldamiseks liidetakse väiksemad sõnad kokku ja neist saab üks uus sõna. Näiteks jalgpalli maailmakarika kvalifikatsioonimäng on „Fußballweltmeisterschaftsqualifikationsspiel“. Mõned sellised liitsõnad võivad segadust tekitada, kui sa ei tea, millistest sõnadest nad koosnevad, näiteks „Urinsekten“. Aga ma lasen sul selle tähenduse ise välja mõelda!

Bulgaarlased samuti noogutavad, et öelda „ei“, ja raputavad pead, et öelda „jaa“. Bulgaaria keele teine eripära on, et see on üks väheseid slaavi keeli, millel ei ole käändeid. Nii et seda peaks olema lihtsam õppida kui tšehhi keelt, millel on 7 käänet! Seda tunnust jagab bulgaaria keel vaid makedoonia keelega.

Ka aseri keel kasutab naiste, meeste ja asjade kohta „o“. Kuid see pole kõik, mis türgi ja aseri keelel ühist on. Eessõnad millegi või kellegagi koos olemise või millegi jaoks olemise tähistamiseks tulevad pärast nimisõna, nii et aseri keeles on „koos emaga“ hoopis „anam ilə“ ehk „emaga koos“.

Põhjasaami keel on üks saami keeltest ja seda räägitakse Euroopa põhjariikides. Pole üllatav, et selles keeles on palju sõnu, mis kirjeldavad eri tüüpi lund ja jääd. Näiteks „čahki“ on kõva lumepall, mida visatakse tõsisel lumelahingus, „vahca“ on uus või lahtine lumi ning „soavli“ on lörts.

Vene keeles on üks eriline sõna, mis kirjeldab jääkihti, mis kord tekib, siis sulab temperatuur tõustes ning seejärel uuesti jäätub: Голледуц, mis tõlkes tähendab jäidet. Ja kas teadsid, et Euroopas on vene keele emakeelena kõnelejaid kaks korda rohkem kui inglise keelel?

Bosnia keel on väga sarnane serbia ja horvaadi keelele, aga ilmselgelt on ta seotud ka türgi keelega: Bosnia oli umbes 400 aastat Osmanite riigi osa ja seetõttu on neil palju laene türki keelest, näiteks „minđuše“ (kõrvarõngad), „bujrum“ (ole lahke) või „avlija“ (sisehoov).

Jah, slovaki keelele meeldivad samuti kaashäälikud! Paljud sõnad koosnevad üleni või põhiliselt kaashäälikutest, nt vrb (paju), štvrť (veerand) või smrt' (surm). Slovaki keelt on väidetavalt teiste slaavi keelte kõnelejalatel kõige lihtsam mõista. Järgmisel lehel leiad aga ühe üsna kokkuhoidliku keele...

Horvaadi keel on lõunaslaavi keel, nagu ka serbia ja bosnia keel, ning neil on palju ühist. Need keeled on nii sarnased, et nende kasutajad mõistavad vastastikku üksteist. Horvaadi keele kõige lühemad sõnad on vaid ühe tähe pikkused: „a“ (aga, ja), „o“ (peal), „u“ (sisse), „i“ (ja), „s“ (koos), või „k“ (kuni).

Gruusiakeelne „Shemometchama“ tähendab, et süüakse edasi isegi täis kõhuga, sest toit on nii maitsev. Tõlkes tähendab see umbes „Ma sõin kogemata kõik ära“. Gruusia keelel on ka üks maailma uhkemaid tähestikke. Järgmisel lehel näitan sulle sõna, mis aitab väljendada sellist kogust, mis meie kõigi jaoks vahel oluline on...

Türgi keeles grammatilist sugu ei ole! Üksainus sõna viitab nii meestele, naistele kui ka asjadele. Õigemini vaid üks täht: „o“. Türgi keeles saab seega kedagi kirjeldada nii, et ei ole aru saada, kas tegemist on poisi või tüdrukuga. Järgmisel lehel saad teada, milline keel veel selline on...

Islandil ei ole lähinaabreid ja viikingite poolt sinna 9. ja 10. sajandil toodud keel ei ole palju muutunud, nagu võikski arvata. Islandi keel väldib vöörõnade kasutamist ja selle asemel moodustatakse uusi sõnu vanadest viikingiaja sõnadest. Näiteks arvutit tähistav sõna „tölva“ koosneb vanadest sõnadest „tala“ (arv) ja „völva“ (ennustajanna).

Ungari keel on üks raskemaid keeli, mida õppida, sest sellel on 18 käänat ja palju keerulisi reegleid. Kuid selle keele oskamine on vaeva väärt, sest ungari keeles saab vaid ühe sõnaga erilisi sündmusi suurepäraselt kokku võtta. „Aranyhíd“ tähendab „kuldset silda“ ning viitab sellele, kuidas päikesevalgus küütleb veepinnal.

Romanši keel on Šveitsi neljast riigikeelest kõige vähem tuntud. Selle ajalugu ulatub aega enne meie ajaarvamist ja selle juured on ladina keeles, mida rääkisid roomlased, kes vallutasid Reetia Alpide ja Doonau vahelise ala ning kelle keel segunes kohalike elanike keelega. Aja möödudes kujunes sellest segunemisest romanši keel, mis tänase päevani edasi areneb!

Walesi „Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlantysiliogogoch“ on kõige pikem kohanimi Euroopas ja teisel kohal kogu maailmas. Tõlkes tähendab see umbes „Maarja kirik valge sarapuu lohuse kiire veekeerise ja punase koopa juures asuva Püha Tysilio kiriku juures“. Järgmisel lehel leiad keele, mis suudab sõnade pikkuses kõmri keele kohanimedega võistelda.

Poola keeles on palju toredaid väljendeid. Näiteks kui ütled poola keeles „Nie mój cyrk, nie moje małpy“, tähendab see sõnasõnalt „Pole minu tsirkus, pole minu ahvid“, kuid tegelikult pole sellel loomadega midagi pistmist, vaid tähendab, et miski ei ole sinu probleem. Ühes teises keeles on samuti naljakas viis sama mõtet väljendada...

Inglise keel on maailmas enim kõneldud keel. Inglise keelt kõneleb pea 1,3 miljardit inimest, kuid vaid umbes kolmandikule neist on see emakeel. Kui räägime sama keelt, saame üksteisest aru ja mõistame, kui palju meil on ühist. Siis ei tundugi maailm enam nii suur.

Armeenia kiri on teiste Euroopa keelte tähestikest väga erinev. See loodi umbes 2400 aastat tagasi! Armeenlased on oma kirja üle väga uhked ja on sellele isegi monumendi püstitanud. Armeenias tähistatakse oktoobris riiklikku keelepäeva, tõlkijate püha.

Võib-olla ei pea sa portugali keelt maailmakeeleks. Kuid seda kõneldakse ka Brasiilias, nii et kokku on sellel emakeelseid kõnelejaid üle 220 miljoni! Maailmas on portugali keel seega 7. kohal! Portugali keele kõnelejad saavad enamasti aru hispaania, galeegi ja itaalia keeltest, sest need on väga sarnased. Kui juba galeegi keelt mainisime...